Keuzes tijdens de pensioenopbouw en de effecten van nudging met volgorde en vooringevulde keuzes

Netspar Werkgroepdag 12 december 2019

Wilte Zijlstra, Jochem de Bresser (TiU), Marike Knoef (LU)
Team Consumentengedrag
Expertisecentrum,
Autoriteit Financiële Markten (AFM)

Wilte.Zijlstra@afm.nl [Twitter: @wilte]

Missie

De AFM maakt zich sterk voor eerlijke & transparante financiële markten.

Als onafhankelijke gedragstoezichthouder dragen wij bij aan duurzaam financieel welzijn in Nederland.

AFM gedragstoezicht

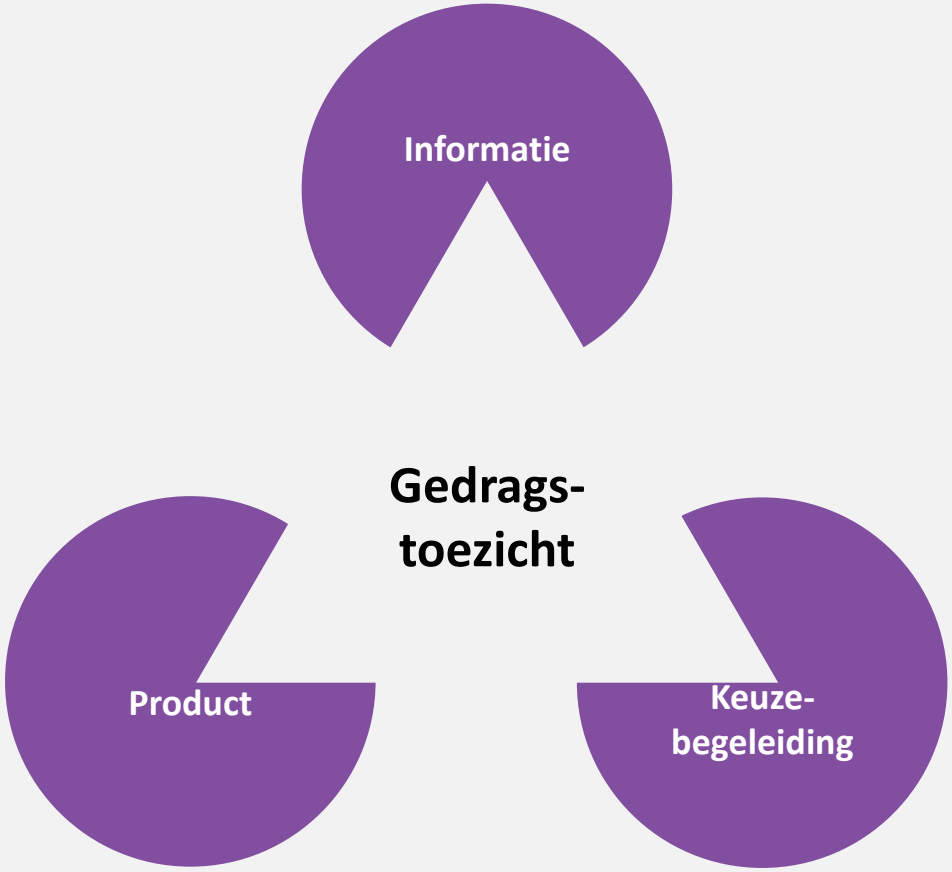

Agenda van AFM pensioentoezicht

Risico op tegenvallende financiële positie na pensionering

Passende pensioen-producten	Duidelijke verwachtingen	Keuze-begeleiding	Doorlopend toezicht	Beleid
"KNVB" • Kostenefficiënt • Nuttig • Veilig • Begrijpelijk	Duidelijke verwachtingen • Correct • Evenwichtig • Duidelijk • Tijdig • Aansluiten op behoeften en kernmerken • Inzicht in keuze en gevolgen	Normen • Ken-uw-klant (premieovereenkomsten) • Advies • Keuze architectuur	(In)formele handhaving	Ontwikkeling • Pensioenstelsel • Wetgevingsbrief • Wetsevaluaties • EIOPA, IORP

DOORLOPENDE MONITORING

PRODUCT-DOELGROEPBEPALING (maatwerk)	Een zorgvuldig en uitlegbaar proces om te borgen dat vergelijkbare deelnemers een goed pensioenproduct met vergelijkbare kenmerken krijgen
KEUZEBEGELEIDING (keuzevrijheid)	Een toegankelijke en objectieve beslisomgeving die deelnemers helpt bij het maken van keuzes over hun pensioen, rekening houdend met wat gedragswetenschappers weten over keuzegedrag
DUIDELIJKE VERWACHTINGEN (informatie)	Duidelijke, correcte en evenwichtige informatie over wat de deelnemer mag verwachten en wat onzeker is

Waarom kijkt AFM naar keuze in pensioen?

- Ander pensioenstelsel = ander toezicht
  Want: Meer differentiatie =
  - Meer kosten in uitvoering
  - Andere deelnemerbescherming nodig
  - Ander toezicht nodig
- Input voor *evidence-based* beleid

AFM (2015): Keuzes waar het kan, Verplichtingen waar verstandig

https://www.afm.nl/nl-nl/nieuws/2015/jan/position-paper-pensioen

Waarom kijken naar keuze in pensioeninleg?

Keuze in:

- Uitvoerder
- Beleggingen
- Uitkering
- **Inleg** (minder of meer)
  - Minst over bekend
  - Meeste potentiële welvaartswinst (Mehlkopf et al 2017)

https://www.afm.nl/nl-nl/professionals/nieuws/2018/sep/keuzevrijheid-pensioendeelnemers

Homepage | Onderzoek AFM naar keuze...

Consumenten | Professionals | Over AFM | Werken bij AFM | Trendzicht

AFM | Doelgroepen | Onderwerpen | Actueel | Registers | Digitaal Loket

Actueel › 2018 › September › Onderzoek AFM naar keuzevrijheid pensioendeelnemers biedt inzichten voor discussie over pensioenstelsel

Onderzoek AFM naar keuzevrijheid pensioendeelnemers biedt inzichten voor discussie over pensioenstelsel

24 september 2018 | **Nieuws**

deel

Pensioendeelnemers met keuzevrijheid over hun premie-inleg nemen niet altijd financieel verstandige beslissingen. Zorgvuldige keuzebegeleiding en doelgroepbepaling zijn daarom belangrijk bij het aanbieden van keuzevrijheid. Dat constateert de Autoriteit Financiële Markten (AFM) op basis van nieuw onderzoek. Met het onderzoek wil de AFM een objectieve bijdrage leveren aan de discussie over een nieuw pensioenstelsel.

Onderzoek keuzevrijheid en maatwerk bij pensioeninleg

https://www.afm.nl/nl-nl/professionals/nieuws/2018/sep/keuzevrijheid-pensioendeelnemers

Potentiële welvaartswinst & -verlies van tijdelijk minder pensioeninleg

		Tijdelijke premiestop verstandig?	
Willen		**Niet verstandig** om minder in te leggen (onderspaarders)	**Wel verstandig** om minder in te leggen (overspaarders).
	Deelnemers die **niet** kiezen om minder in te leggen.	A “Juiste” beslissing	B Onjuiste beslissing minder groot probleem
	Deelnemers die **wel** ervoor kiezen om minder inleggen	C Onjuiste beslissing Groter probleem	D “Juiste” beslissing

Keuze: Het gaat niet van zelf goed

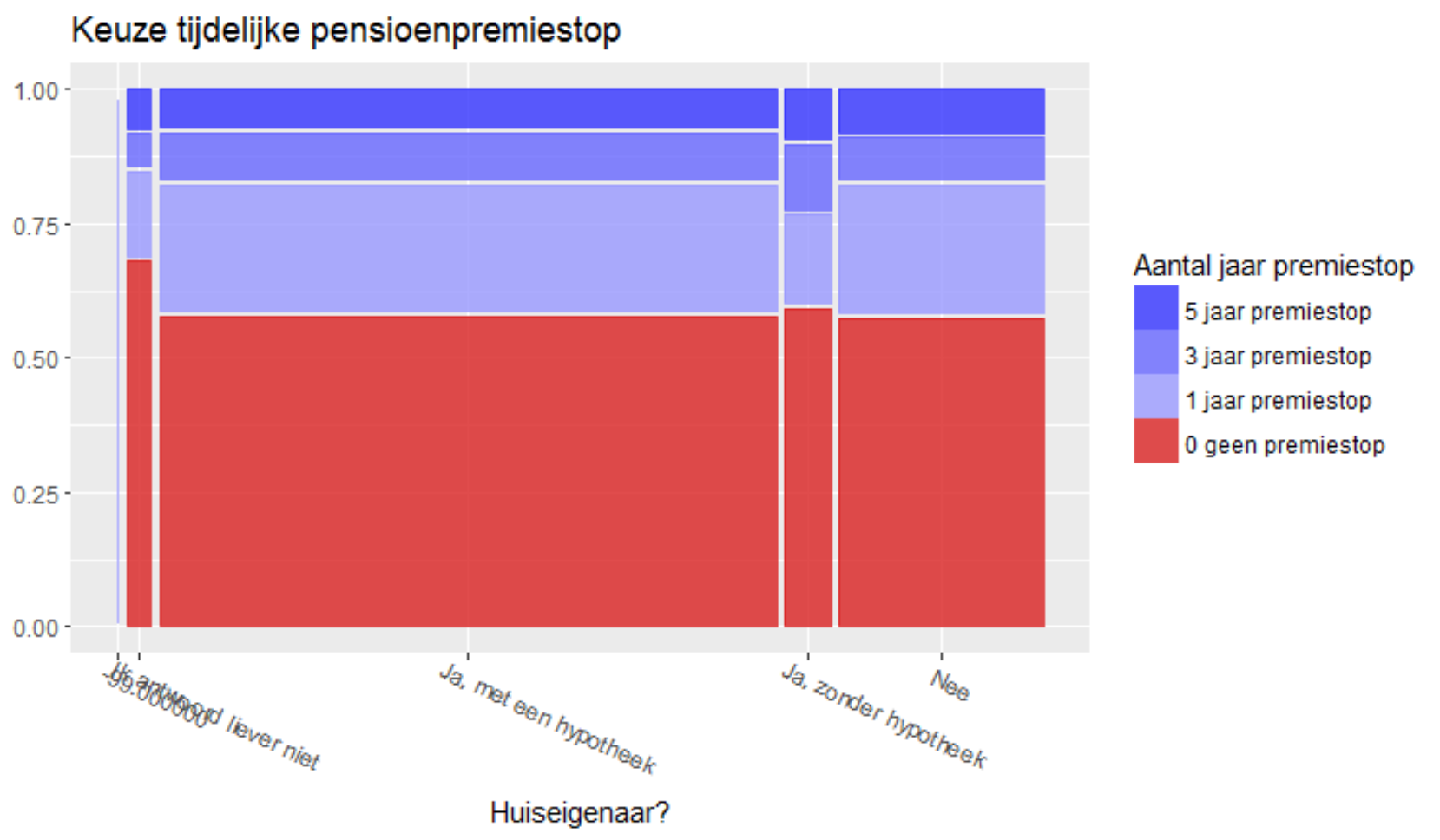

Dit experiment

- LISS panel, mei-juni 2018, N=4181 respondenten
- Voor experiment N=1.583
  - werknemer
  - tussen 24 en 66 jaar
  - netto huishoudinkomen met >€800 per maand
- Koppeling met administratieve data CBS (vervaningsratio's)

Onderzoeksvragen

- Hoeveel & wie kiest voor premiesstop of extra inleg?
- Effecten van nudging
  - Volgorde
  - Vooringevulde keuze

Keuzes tijdens pensioenopbouw
Vier op de tien kiest verandering

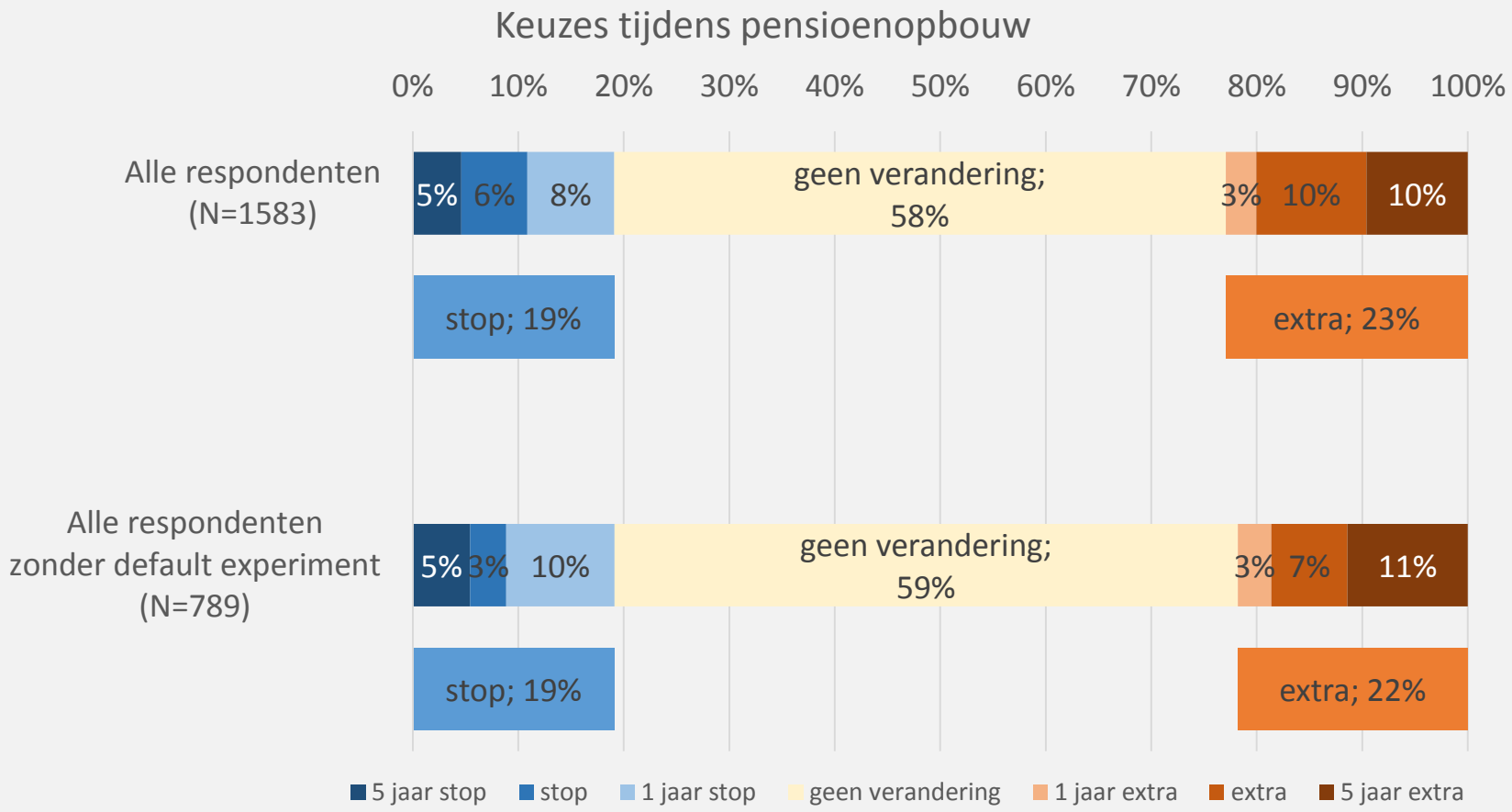

Keuze: Het gaat niet vanzelf goed

Effect volgorde op keuzes tijdens pensioenopbouw

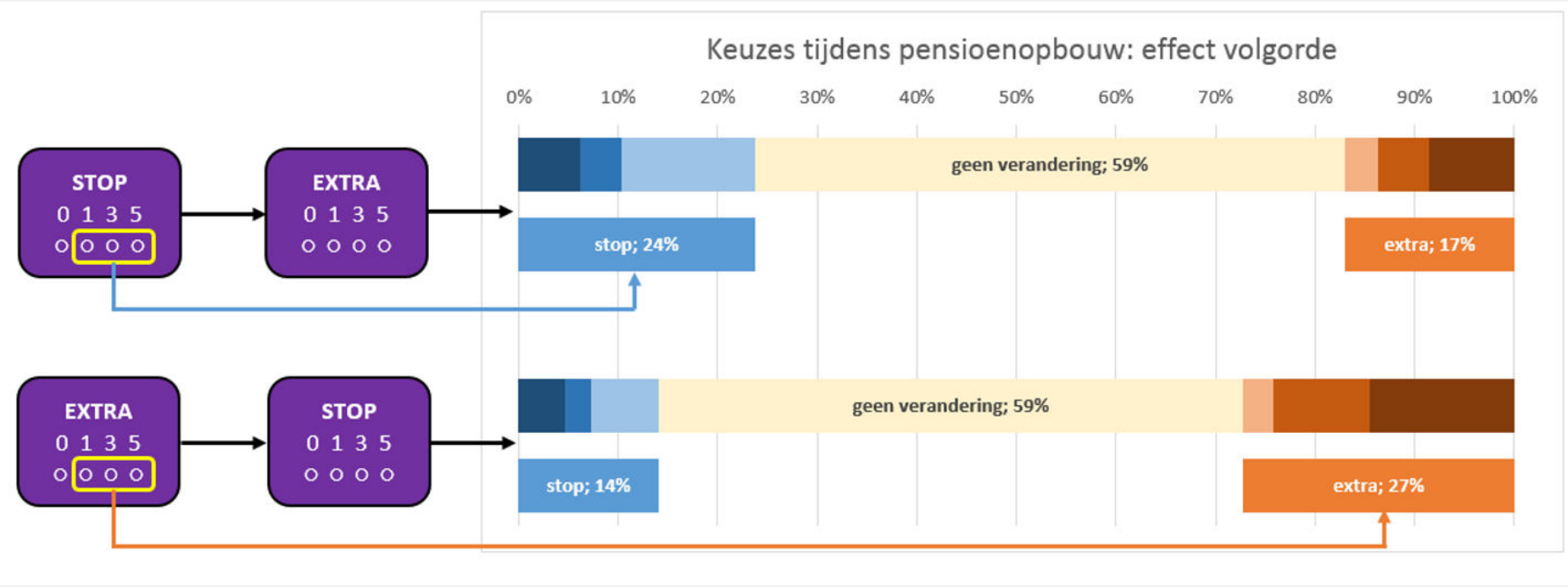

Vooringevulde keuze

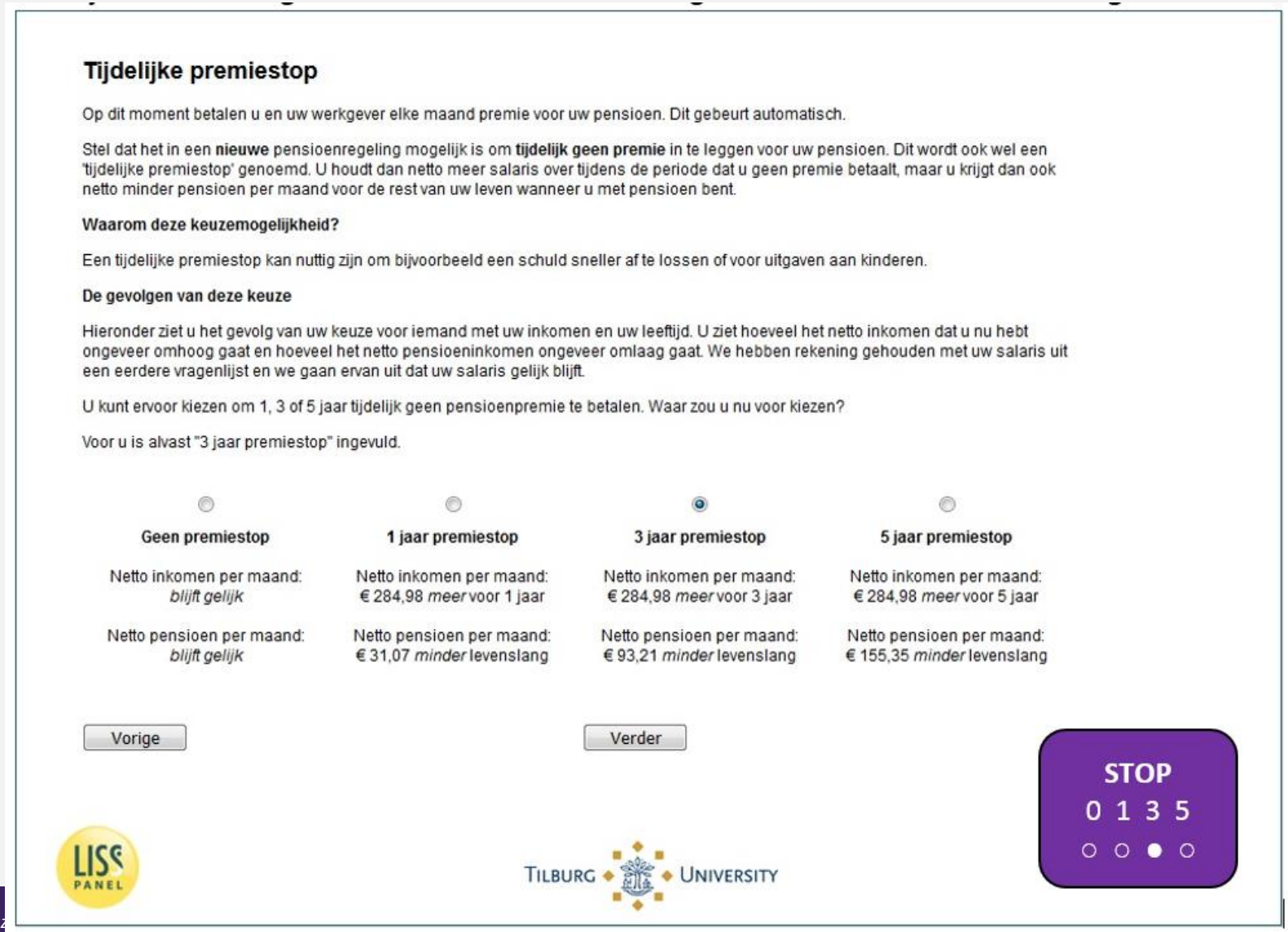

Tijdelijke premiestop

Op dit moment betalen u en uw werkgever elke maand premie voor uw pensioen. Dit gebeurt automatisch.

Stel dat het in een **nieuwe** pensioenregeling mogelijk is om **tijdelijk geen premie** in te leggen voor uw pensioen. Dit wordt ook wel een 'tijdelijke premiestop' genoemd. U houdt dan netto meer salaris over tijdens de periode dat u geen premie betaalt, maar u krijgt dan ook netto minder pensioen per maand voor de rest van uw leven wanneer u met pensioen bent.

Waarom deze keuzemogelijkheid?

Een tijdelijke premiestop kan nuttig zijn om bijvoorbeeld een schuld sneller af te lossen of voor uitgaven aan kinderen.

De gevolgen van deze keuze

Hieronder ziet u het gevolg van uw keuze voor iemand met uw inkomen en uw leeftijd. U ziet hoeveel het netto inkomen dat u nu hebt ongeveer omhoog gaat en hoeveel het netto pensioeninkomen ongeveer omlaag gaat. We hebben rekening gehouden met uw salaris uit een eerdere vragenlijst en we gaan ervan uit dat uw salaris gelijk blijft.

U kunt ervoor kiezen om 1, 3 of 5 jaar tijdelijk geen pensioenpremie te betalen. Waar zou u nu voor kiezen?

Voor u is alvast "3 jaar premiestop" ingevuld.

Geen premiestop	1 jaar premiestop	3 jaar premiestop	5 jaar premiestop
Netto inkomen per maand: *blijft gelijk*	Netto inkomen per maand: € 284,98 *meer* voor 1 jaar	Netto inkomen per maand: € 284,98 *meer* voor 3 jaar	Netto inkomen per maand: € 284,98 *meer* voor 5 jaar
Netto pensioen per maand: *blijft gelijk*	Netto pensioen per maand: € 31,07 *minder* levenslang	Netto pensioen per maand: € 93,21 *minder* levenslang	Netto pensioen per maand: € 155,35 *minder* levenslang

Vorige Verder

STOP
0 1 3 5

LISS PANEL

TILBURG UNIVERSITY

Effecten voorinvullen

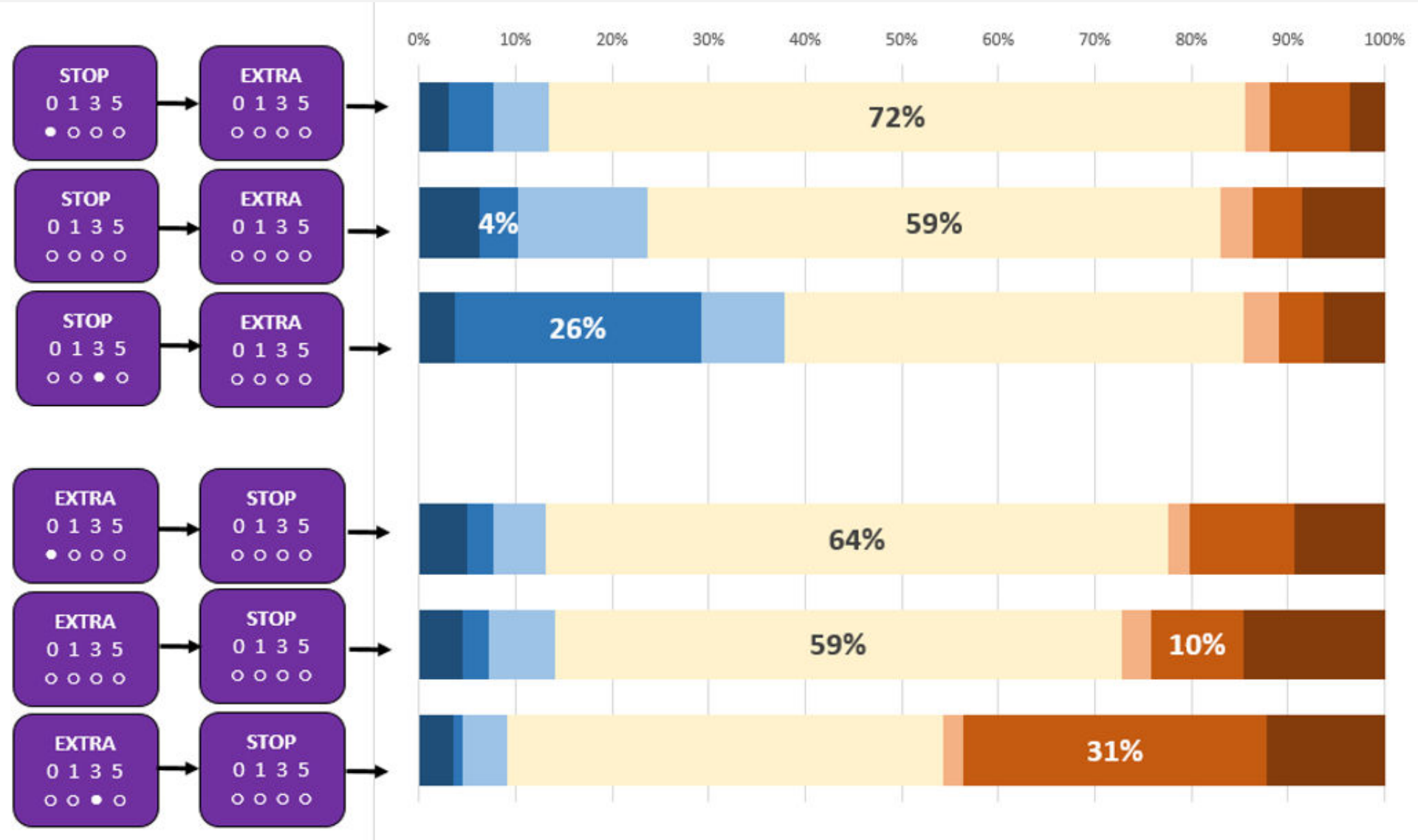

Conclusie

- Er lijkt behoefte aan keuze tijdens pensioenopbouw (~40%)
- Keuze gaat niet vanzelf goed
- Volgorde keuze heeft effect (~10%-punt)
- Voorinvullen heeft effect (tussen 6%-punt en 22%-punt)

Input voor *evidence-based* beleid

Goede keuzebegeleiding
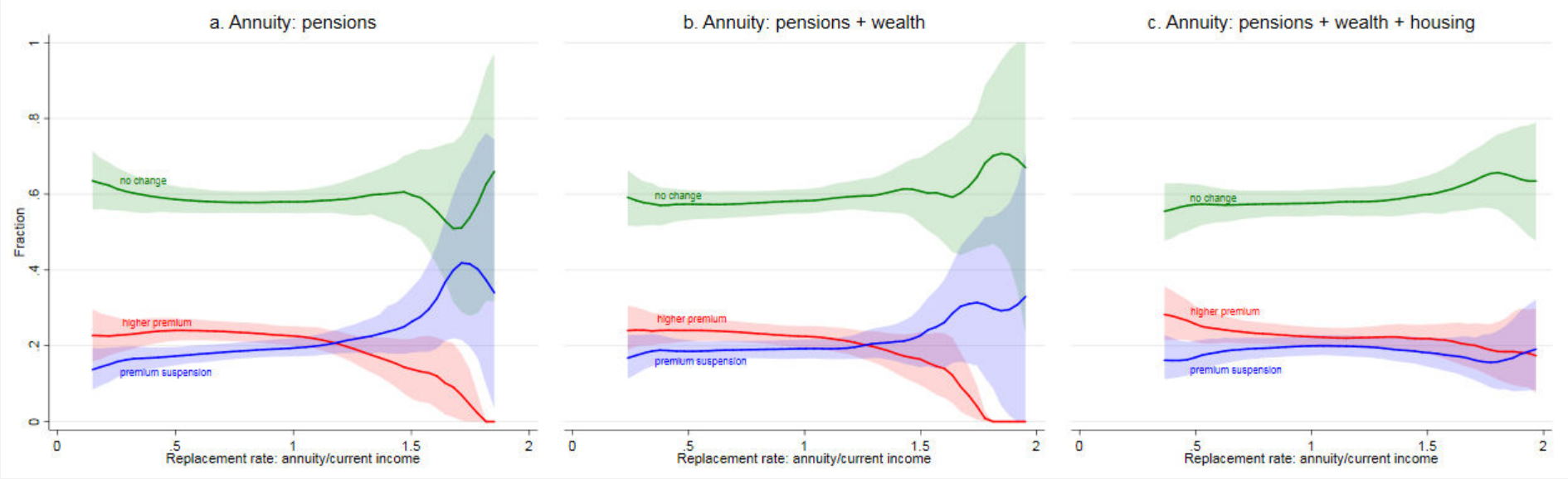
Het gaat niet vanzelf goed voor 3 soorten vervangingsratio